

Om det administrativa arbetet bakom professuren i ekonomisk historia vid Stockholms högskola

SVEN HELLROTH*

Stockholms universitet

För 75 år sedan, den 1 juli 1949, inrättades den första professuren i ekonomisk historia vid Stockholms högskola, vilket uppmärksammas i denna essä. Den som drev frågan om etableringen av ekonomisk historia som en egen disciplin var Eli F. Heckscher, nestorn inom ekonomisk historia. Institutionaliseringsen av ämnet skedde parallellt med en expansion av det svenska universitetsväsendet, och inte minst av Stockholms högskola.¹

Heckscher arbetade strategiskt på två nivåer för att förverkliga sin plan på att inrätta ekonomisk historia som ett eget ämne vid Stockholms högskola. På en nivå gällde det att dra tydliga gränslinjer mot de två ämnen som han innehållsligt uppfattade som ett hot mot ekonomisk historia som en självständig disciplin: nationalekonomi och historia. Debatten om den inte helt okomplicerade gränsdragningen mellan ämnena är väl utforskad, och kommer inte närmare att behandlas.²

Den andra nivån utgjorde den administrativa delen av universitetsförvaltningen. Denna nivå står i centrum för den här essän. För Heckscher gällde det att övertyga universitetsförvaltningen om det nödvändiga i att inrätta en självständig professur för ekonomisk historia, och

* Fil. dr i ekonomisk historia.

1. Birgitta Odén, *Forskarutbildningens förändringar 1890–1975: Historia, statskunskap, kulturgeografi, ekonomisk historia* (Lund 1991) s 50–82.

2. Se till exempel Ylva Hasselberg, *Industrisamhällets förkunnare: Eli Heckscher, Arthur Montgomery, Bertil Boëthius och svensk ekonomisk historia 1920–1950* (Hedemora/Möklinta 2007) s. 134–164; Rolf G. H. Henriksson, "Eli F. Heckscher: the economic historian as economist", i Bo Sandelin (red.), *The history of Swedish economic thought* (London 1991) s. 139–167; Li Bennich-Björkman, *Nationalekonomi och ekonomisk historia: Inställningen hos nationalekonomer till ämnet ekonomisk historia 1929–1947* (Uppsala 1985) s. 19–36; Björn Hettne, *Ekonomisk historia i Sverige: En översikt av institutionell utveckling, forskningsinriktning och vetenskaplig produktion* (Lund 1980) s. 53–97.

här spelade naturligtvis Heckschers egen forskning och folkbildning en mycket viktig roll som både argument och föredöme.³ Fokus i den här essän ligger i första hand på hur Heckscher i sin kapacitet av professor samspelade med den administrativa delen av högskole- och universitetsförvaltningen för att etablera ekonomisk historia som en egen disciplin vid Stockholms högskola.

Tillkomsten av Ekonomisk-historiska institutet, EHI, 1929

Eli Heckscher var elev till den välrenommerade historieprofessorn Harald Hjärne i Uppsala. Hjärne var vid sekelskiftet något av en medelpunkt för många liberalt och konservativt inriktade studenter, och flertalet av dem var medlemmar i den liberalkonservativa studentföreningen Juntan, inklusive Heckscher. Juntan är intressant med dess kollegiala sammansättning av namn som Gösta Bagge, Sven Tunberg och Bertil Boëthius. Flera av dem kom att anlitas som skribenter till den liberala tidskriften *Svensk tidskrift*, grundad 1911 av Heckscher och Bagge.⁴ Under sina studieår kom Heckscher att orientera sig mer mot ekonomisk historia och nationalekonomi. 1907 doktorerade Heckscher på en avhandling om järnvägarnas betydelse för svensk ekonomi. Avhandlingen ledde till att Heckscher samma år fick, på förslag av professor Gustav Cassel, ett docentstipendium vid Stockholms högskola i nationalekonomi med finansvetenskap under Cassel själv.

1908 kallade rektorn för Handelshögskolan, historikern och professor Carl Hallendorff, Heckscher till tjänsten som professor i nationalekonomi med statistik vid nämnda högskola.⁵ 1911 utnämndes rektorn vid högskolan Carl Hallendorff till professor i statskunskap med ekonomisk historia vid Handelshögskolan. Ekonomisk historia fick därmed en central ställning på Handelshögskolan. Tillsammans bestämde de båda hur undervisningen och examinationen i ämnet skulle läggas upp.⁶ 1912 lämnade Heckscher sin docentur vid Stockholms högskola men fortsatte periodvis att undervisa i ekonomisk historia vid högskolan.⁷

3. Se *Eli F. Heckschers bibliografi 1897–1949* (Stockholm 1950).

4. Hasselberg (2007) s. 100–102.

5. Ylva Hasselberg, *Vetenskapens karaktär: Eli F. Heckscher Del 1 Öberoende liv 1879–1924* (Möklinta 2021) s. 165–186.

6. Hasselberg (2021) s. 177.

7. Nils Ahnlund, "De historiska studierna under Sven Tunbergs professortid", i *Stockholms högskola under Sven Tunbergs rektorat: Minnesskrift tillägnad Sven Tunberg vid hans avgång från rektorsämbetet den 31 december 1949* (Stockholm 1949) s. 101–104.

1917 bildade Heckscher Nationalekonomiska klubben i vilken de ledande nationalekonomerna ingick. Klubben höll regelbundet möten, med olika gästföreläsare inbjudna. Heckscher var klubbens ledargestalt och den kom att bli en plattform för spridandet av inte minst Stockholmskolas ekonomiska tankegångar.⁸ I början av 1920-talet kom Heckscher att i allt högre utsträckning ägna sig åt ekonomisk-historisk forskning, samtidigt som han föreläste i ekonomiska historia vid Stockholms högskola.⁹ Vid samma tidpunkt började han att ägna allt mer tid på att försöka etablera ekonomisk historia som ett självständigt ämne vid Handelshögskolan.¹⁰ Det fanns flera viktiga inspirationskällor bakom detta. En generellt mycket viktig faktor utgjorde etableringen av olika privata eller statliga ekonomiska forskningsinstitut runt om i Europa och USA. De var i huvudsak inriktade mot konjunkturanalyser. På en annan nivå spelade institutionalisering av ekonomisk historia in. 1926 grundade William Ashley, nestorn inom engelsk ekonomisk historia, Economic History Society, med dess tidskrift *Economic History Review*.¹¹ Ashley hade Heckscher lärt känna under tidigare studieresor.¹²

Men en avgörande roll spelade utvecklingen vid Stockholms högskola. Högskolan hade sedan början av 1900-talet expanderat kraftigt med en kraftig ökning av antalet studenter. Därtill hade den 1904 fått rätt att examinera studenter inom såväl den filosofiska som den juridiska fakulteten. Men den kanske viktigaste parallella drivkraften bakom högskolans expansion utgjorde de många, och ofta, frikostiga privata donationerna. De var i flera fall villkorade med inrättandet av en professur. Här kan nämnas Gustav Cassels professur i nationalekonomi med finansvetenskap 1904, och den i historia 1919, till vilken historikern Sven Tunberg kallades.¹³ Kallades är ett nyckelord i sammanhanget, och tillämpades då professorskompetens saknades inom en fakultet eller helt vid lärosätet. Det var möjligt enligt universitetsstatuterna om den kal-

8. Rolf G. Henriksson, "Nationalekonomiska klubben 1917–1951", *Ekonomisk debatt*, 15:4 (1987) s. 305–317.

9. Ahnlund (1949) s. 102.

10. Hasselberg (2007) s. 178–180.

11. Donald Cuthbert Coleman, *History and the economic past: An account of the rise and decline of economic history in Britain* (Oxford 1987) s. 93–97.

12. Hasselberg (2021) s. 167–177.

13. Birger Ekeberg, "Stockholms högskola förr och nu", i *Stockholms högskola under Sven Tunbergs rektorat: Minnesskrift tillägnad Sven Tunberg vid hans avgång från rektorsämbetet den 31 december 1949* (Stockholm 1949) s. 1–34.

lade ansågs besitta samma vetenskaplig skicklighet som en ordinarie professor.¹⁴ Det var inte ovanligt att kallelsen var förenad med avläggande av provföreläsningar – specimina – som en del i beslutsprocessen. Det skiljer sig från dagens system med befordrade professurer där den sökande ska vara anställd vid sitt lärosäte för att kunna söka. Kravet på vetenskaplig skicklighet är i princip likartat och den pedagogiska skickligheten ska vara dokumenterad. Till detta kan läggas de obligatoriska högskolepedagogiska kurserna.

Expansionen av Stockholms högskola möjliggjordes också av enskilda forskare. I det här sammanhanget är Gösta Bagges blivande professur vid högskolan ett bra exempel. Hasselberg har i sin forskning visat att Bagge redan under 1910-talet hade planer på att inrätta ett socialpolitiskt institut, och att dessa planer stöddes helhjärtat av Heckscher.¹⁵ 1920 kröntes planerna med inrättandet av Socialpolitiska institutet med placering vid Stockholms högskola, en framgång för Bagge. Det finansierades delvis av Centralförbundet för Socialt arbete, CSA, där Heckscher tidigare hade varit ledamot samt av Stockholms stadsfullmäktige och av enskilda intressenter.¹⁶ Året efter inrättades en professur i nationalekonomi och socialpolitik vid Stockholms högskola, till vilken Gösta Bagge kallades. Av stor betydelse för Stockholms högskola var också Bagges studieresor till USA där han hade lyckats knyta kontakt med den så viktiga Rockefellerstiftelsen. 1925 lyckades han övertala stiftelsen om en stor donation för att finansiera undersökningar av arbetsmarknaden i en bred bemärkelse, förlagd till Stockholms högskola.¹⁷ För Stockholms högskola var donationen en fjäder i hatten.

I augusti 1927 utnämndes Sven Tunberg till rektor för Stockholms högskola. Under Tunberg kom den expansiva epoken av högskolan att nå nya höjder.¹⁸ Det expansiva skedet spelade Heckscher i händerna då han såg möjligheten att institutionalisera ekonomisk historia vid Stockholms högskola. Under år 1928 tog Heckscher upp frågan om att inrätta

14. Sten Lindroth, *Uppsala universitet 1477–1977* (Uppsala 1976) s. 142–191; Sven Tunberg, *Stockholms högskolas historia före 1950* (Stockholm 1957) s. 197–201.

15. Hasselberg (2007) s. 56–71, särskilt s. 70.

16. Per Wisselgren, *Samhällets kartläggare: Lorenska stiftelsen, den sociala frågan och samhällsvetenskapens formering 1830–1920* (Umeå 2000) s. 267–269.

17. Benny Carlson, "Bagge, Lindahl och nationalinkomsten: om National Income of Sweden 1861–1930", i *Meddelande från ekonomisk historiska institutionen* (Lund 1982) s. 12–21.

18. Per Thullberg, "Stockholms universitets historia 1878–1978", i Fredric Bedoire & Per Thullberg, *Stockholms universitet 1878–1978* (Stockholm 1978) s. 50–59.

ett ekonomiskt-historiskt institut vid Handelshögskolan med Gösta Bagge och Arthur Montgomery. Det förefaller av korrespondensen dem emellan att Heckscher, inspirerad av Bagge, strävade efter att bygga upp något motsvarande för ekonomisk historia på Handelshögskolan vilket även skulle innefatta uppbyggnaden av olika affärsarkiv, det vill säga systematiska genomgångar av några av de viktigare bruksarkiven för att underlätta forskningen av näringslivets utveckling ur ett historiskt perspektiv.¹⁹

Under hösten 1928 antydde Heckscher för Montgomery sina planer, och så småningom, den 20 december 1928 beslöt Stockholms högskola gemensamt med Handelshögskolan att inrätta ett ekonomiskt-historiskt institut, efter en plan framlagd av Heckscher.²⁰ Bakom beslutet stod för Stockholms högskolas del dess rektor, professor Sven Tunberg, professor i nationalekonomi Gösta Bagge och professor Gösta Eberstein, och för Handelshögskolan del rektorn och professorn Carl Hallendorff, professor Eli Heckscher och generalkonsul Olof A. Söderberg.

Av protokollet framgår att ett förslag på ett ekonomiskt-historiskt institut hade upprättats efter en promemoria av Eli Heckscher, vilken kom att tillstyrkas den 5 december 1928. Heckscher föreslog att det skulle inrättas gemensamt av Handelshögskolan och Stockholms högskola, och ledas av en gemensam styrelse utsedd av Stockholms högskola och Handelshögskolan. Styrelsen skulle bestå av de båda högskolornas rektorer samt Eli Heckscher som föreståndare för institutet och med föreläsningsskyldighet i ekonomisk historia på Stockholms högskola. Det intressanta är en protokollsanteckning till beslutet. I den uttrycker parterna sin livliga uppskattning över det bidrag Handelshögskolan och Heckscher hade lämnat för frågans lösning. I januari 1929 inrättades Ekonomisk-historiska institutet, EHI, på Handelshögskolan, med Heckscher som föreståndare.²¹

En händelse av stor betydelse för EHI och Eli Heckscher inträffade emellertid i april 1929 då rektorn för Handelshögskolan Carl Hallen-

19. Hasselberg (2007) s 66, 178–179; se även: Eli F. Heckscher, "Vårt näringslivs historiska grundvalar", *Ekonomien*, 5:8 (1928) s. 162–163.

20. Stockholms högskola, Styrelsens protokoll – Huvudserie, SE/RA/420412/A I a/32, 1928, samt bifogade bilagor, 283, 284 och 285. Riksarkivet (RA).

21. Eli F. Heckscher, "Institutet för ekonomisk historia i Stockholm: en utvidgning av det akademiska studieområdet", *Ekonomien*, 6:1 (1929) s. 3–6.

dorffs plötsligt gick bort.²² Heckscher utgick ifrån att han, med alla sina år som en av de ledande företrädarna för Handelshögskolan, skulle bli vald som efterträdare till Hallendorff. Så blev inte fallet, och ett viktigt skäl som framkom var att Heckscher hade uppenbara samarbetssvårigheter med kolleger och studenter. Det var en svår motgång.²³ Att vara uppriktig mot kolleger och andra var en del av Heckschers personlighet, vilket inte sällan ledde till konflikter. Efter förhandlingar med Handelshögskolans styrelse erbjöds han som kompensation en personlig professur i ekonomisk historia vid EHI, vilken han accepterade. Det var den egentliga bakgrunden till professurens tillkomst, och den skulle upphöra först vid Heckschers pensionering 1944.

Vägen mot eget examensämne vid Stockholms högskola 1937

Inrättandet av EHI och Heckschers professur vid institutet innebar att ekonomisk historia på ett helt annat sätt än tidigare kom att uppmärksammas. Indirekt spelade den plötsligt uppkomna tyska bankkrisen sommaren 1931 en stor roll för ekonomisk historia. Heckscher hade i slutet av sommaren kallats in av riksbanken för att vara den och regeringen behjälplig med att reda ut följderna av den uppkomna bankkrisen; den ledde ju senare till att Sverige i slutet av september lämnade guldmyntfoten. Heckscher fick kort därefter i uppdrag att, tillsammans med Dag Hammarskjöld, utarbeta ett prisindex för riksbankens räkning. Syftet var att med hjälp av det underlätta bankens bedömning av betalningsbalansens utveckling, samt av det ekonomiska läget.²⁴ Hammarskjöld var vid tidpunkten sekreterare i den år 1927 tillsatta arbetslöshetsutredningen, och en av de sakkunniga var Gösta Bagge.²⁵ Att Heckscher kallades in understryker den auktoritet han åtnjöt i penningpolitiska frågor.

Men EHI:s tillkomst kom också att uppmärksammas av riksdagen.²⁶ Det var givetvis en stor framgång för Heckscher med avseende på le-

22. Rolf G. H. Henriksson, "Eli F. Heckscher: the economic historian as economist", i Bo Sandelin (red.), *The history of Swedish economic thought* (London 1991) s. 154–155; Hasselberg (2007) s. 139.

23. Rolf Henriksson, "Eli F. Heckscher och svensk nationalekonomi", *Ekonomisk debatt*, 7:8 (1979) s. 512–513.

24. Lars Jonung, "Jakten på den stabila stabiliseringspolitiken", *Ekonomisk Debatt*, 45:4 (2017) s. 29.

25. Eskil Wadensjö, "Före Stockholmsskolan – Arbetslöshetsutredningen, Ernst Wigforss och Gösta Bagge", *Ekonomisk debatt*, 15:4 (1987) s. 299–301.

26. Se: Mfk 1931:188; Mak 1931:100; Su 1931, utlåtande 1931:8, s. 289; Mfk 1937:1; Mak 1937:9.

gitimeringen av ekonomisk historia som en betydelsefull disciplin. Brevväxlingen mellan Heckscher och Artur Montgomery vid den här tiden visar Heckschers entusiasm över att båda de två motsatta lägren i svensk politik ville ha mer av ekonomisk historia i bland annat skolundervisningen.²⁷ Att ha riksdagen i ryggen gav samtidigt Heckscher en styrkeposition då det gällde att övertyga nyckelpersoner inom universitetsväsendet att ge ekonomisk historia en egen lärostol vid Stockholms högskola.

Möjligheten till detta öppnades 1933 då beredningen om universitetens verksamhet och organisation tillsattes. Den leddes av universitetskanslern och förre högerpolitikern Ernst Trygger. Heckscher tycks ha haft ett finger med i spelet, för i beredningen fanns nu ett förslag om att inrätta en lärostol i ekonomisk historia vid Stockholms högskola.²⁸ Hösten 1935 inkom EHI med en skrivelse till Humanistiska fakulteten vid Stockholms högskola med ett förslag att låta ekonomisk historia bli ett självständigt examensämne vid högskolan, men att även ett betyg i historia och i nationalekonomi skulle fordras. Efter att ha utrett saken kom de filosofiska fakulteterna och de större konsistorierna vid universiteten i Uppsala och Lund fram till att ekonomisk historia hörde intimt ihop med historieämnet. Det som förenade dem var den historiska metoden. Detta krav för att erhålla en examen i ekonomisk historia kom från historikerna under det att nationalekonomernas intresse för saken kom att avta.²⁹ Kravet från historikerna inledde den bekanta gränsdragningsstriden.³⁰

Den 11 december 1936 beslöt Kungl. Maj:t genom en kunglig resolution följa en begäran av styrelsen för Stockholms högskola att ekonomisk historia, fram till den 1 februari 1938, skulle ingå som ett eget examensämne i filosofie kandidat och licentiatexamen vid Stockholms högskola. Detta med Heckscher som examinator och efter en av universitetskans-

27. Hasselberg (2007) s. 146–147.

28. Universitetsberedningen. *Utredning i fråga om universitetens verksamhet och organisation* [SOU 1937:36] (Stockholm 1937) s. 141, s. 156 och s. 232; se även *Betänkande med utredning och förslag angående inrättande av en statsvetenskaplig examen* [SOU 1935:11] (Stockholm 1935) s. 16, 20, 48, 73–74, 76–77, 79.

29. Nils Ahnlund, "Den ekonomiska historiens ställning: en historik", *Historisk tidskrift* 67:1 (1947) s. 68.

30. Heckscher, Eli F. (1947). "Ekonomisk historia och dess gränsvetenskaper", *Historisk tidskrift* 67:1 (1947) s. 1–17; Ahnlund (1947) s. 67–73.

lern fastställd kursplan.³¹ För att avlägga examen i ekonomisk historia vid högskolan skulle ett betyg i historia ingå. Såväl kanslersämbetet för rikets universitet som de filosofiska fakulteterna och de större konsistorierna vid universiteten i Uppsala och Lund hade ställt sig bakom Stockholms högskolas begäran. Den 21 juni 1937 återkom styrelsen för Stockholms högskola med en förlängning av examensrätten till och med den 30 juni 1948, vilket Kungl. Maj:t beviljade den 28 januari 1938. Således fanns nu ekonomisk historia inrättat som eget examensämne vid Stockholms högskola fram till 1 juli 1948, men med ett betyg i historia som villkor för examen. I sin tillbakablick på Stockholms högskolas historia menade Sven Tunberg att ekonomisk historia i realiteten blev ett självständigt ämne vid högskolan redan 1937.³²

Men universitetsberedningen gick längre än att föreslå ekonomisk historia som ett eget examensämne vid Stockholms högskola. Den föreslog också inrättandet av en lärostol i ekonomisk historia vid något av de två statsuniversiteten.³³ Heckscher var väl insatt i detta förslag, och hade i anslutning härtill under sommaren 1937 tagit kontakt med historieprofessorn Lauritz Weibull vid Lunds universitet.³⁴ Weibull ansåg i sitt svar att riksdagen skulle kunna ställa sig bakom ett sådant förslag.³⁵ Heckscher ansåg att den mest lämpliga strategin vore att gå fram med en riksdagsmotion under kommande år, vilket också skedde.³⁶ Motionen förelades riksdagen året efter.³⁷ Enligt Hasselberg skrevs den av Heckscher.³⁸ Motionen avslogs dock. Heckscher och Weibull försökte trots detta nederlag gå vidare, och frågan hamnade slutligen, efter en del turer, hos ecklesiastikminister Arthur Engberg, som dock avisade förslaget med motiveringen att saken inte var helt utredd.³⁹ Heckscher lät frågan bero. Ett skäl var krigsutbrottet 1939 vilket innebar att frågor om

31. Kungl. brev och skrivelser från ED, E I:5, 1935–1938, Stockholms högskola, RA; Universitetsberedningen (1937) s. 141, 156.

32. Tunberg (1957) s. 131.

33. Universitetsberedningen (1937) s. 156, 202.

34. Brev från Eli Heckscher till Lauritz Weibull, 1 juli 1937, L67–81, Kungl. Biblioteket; Hasselberg (2007) s. 149.

35. Brev från Lauritz Weibull till Eli Heckscher, 18 juli 1937, L67–54, Kungl. Biblioteket; Hasselberg (2007) s. 150.

36. Hasselberg (2007) s. 150; Brev från Eli Heckscher till Lauritz Weibull, 21 juli 1937, L67–81, Kungl. Biblioteket.

37. Mfk, 1938:13.

38. Hasselberg (2007) s. 151.

39. Hasselberg (2007) s. 152–159.

reformer av den högre utbildningen fick anstå. Samtidigt var ju ekonomisk historia med egen examensrätt vid Stockholms högskola formellt säkrad fram till 30 juni 1948 genom den kungliga resolutionen. Vad som snarare återstod var att säkerställa ämnets fortlevnad efter det datumet.

Professuren i ekonomisk historia vid Stockholms högskola 1949

I början och mitten av 1940-talet tillsattes flera utredningar i syfte att reformera den högre utbildningen.⁴⁰ Ecklesiastikminister vid denna tid var Gösta Bagge. För lärostolen i ekonomisk historia vid Stockholms högskola är två utredningar av betydelse: inrättandet av ett samhällsvetenskapligt råd och socialvetenskapliga forskningskommittén.⁴¹ Som ordförande för det samhällsvetenskapliga rådet utsågs Eli Heckscher. Att Bagge utsåg Heckscher som ordförande är viktigt med tanke på deras sedan länge nära kollegiala vänskap, men framför allt var det ett erkännande av Heckschers kunskaper inom det socialvetenskapliga området i stort. I den plan över hur ett framtida samhällsvetenskapligt forskningsråd skulle organiseras kom även ekonomisk historia att ingå som ett eget ämne.⁴²

I Socialvetenskapliga forskningskommitténs direktiv ingick att utreda införandet av en samhällsvetenskaplig fakultet med eventuellt nya ämnen. Oklarheter rörde dock om ekonomisk historia skulle vara ett helt självständigt ämne eller ingå som inordnat under historieämnet.⁴³

Två skrivelser till Socialvetenskapliga forskningskommittén kom att bli helt centrala för professuren i ekonomisk historia. Den ena var författad av historieprofessorn och rektorn vid Stockholms högskola, Sven Tunberg. Tunberg hävdade med enfass att professuren i ekonomisk hi-

40. Socialutbildningssakkunniga. *Socialutbildningssakkunniga 1 Utredning och förslag rörande den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen* [SOU 1944:29] (Stockholm 1944) s. 5. I första hand äsyftades Socialvetenskapliga forskningskommittén. *Betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m.m. / avgivet av Socialvetenskapliga forskningskommittén* [SOU 1946:74] (Stockholm 1946); och 1945 års universitetsberedning. II. *Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m.m.* [SOU 1946:81] (Stockholm 1946).

41. *Om inrättande av ett samhällsvetenskapligt forskningsråd: Betänkande* [SOU 1944:19] (Stockholm 1944) s. 3–5.

42. *Om inrättande av ett samhällsvetenskapligt forskningsråd* (1944) s. 11, s. 20–21. Se även: Eli F. Heckscher, *Samhällsvetenskap och samhällsvetenskapligt råd: Tre artiklar i Dagens Nyheter juni 1944* (Stockholm 1944).

43. Socialvetenskapliga forskningskommittén (Stockholm 1946) s. 68–79; 1945 års universitetsberedning (Stockholm 1946) s. 77–80.

storia vid Stockholms högskola gick en osäker framtid till mötes sedan Heckschers pensionering 1944, och att frågan fordrade en snar lösning. Den andra skrivelsen var författad av professor Erik Lönnroth. Lönnroth följde Tunbergs linje.⁴⁴ Lönnroth medgav i likhet med Tunberg, att ekonomisk historia vid Stockholms högskola hade genom Eli Heckschers forskning och undervisning kommit att få en särställning. Lönnroth föreslog att professuren i ekonomisk historia vid Stockholms högskola skulle permanentas. Bakom detta låg egentligen ingen oro för ekonomisk historia som sådant. Vid tidpunkten förhandlade Stockholms högskola med såväl Stockholms stad som staten om hur högskolans stigande kostnader skulle täckas. Ett avtal mellan dem slöts 1948 i vilket staten tillsammans med Stockholms stad skulle svara för de kostnader som inte täcktes av Stockholm högskolas egna inkomster. Avtalet började gälla den 1 juli 1949.⁴⁵

Utredningen om akademiska lärarbefattningar (SOU 1946:81) kom att följa Socialvetenskapliga kommitténs förslag och med samma argument. Utredningen förordade ett omedelbart inrättande av en professur i ekonomisk historia vid Stockholms högskola, samt inrättandet av så kallade preceptorat i ekonomisk historia vid de historiska institutionerna vid Uppsala och Lunds universitet samt vid Göteborgs högskola.⁴⁶

1947 förelades riksdagen en proposition som i princip ställde sig bakom de båda utredningarnas förslag, men först året efter beslöt riksdagen att inrätta en ordinarie professur i ekonomisk historia vid Stockholms högskola den 1 juli 1949.⁴⁷ Det tycks som om riksdagen hade avvaktat avtalet mellan Stockholms högskola, Stockholms stad och staten. Valet till professuren i ekonomisk historia vid Stockholms högskola föll på Ernst Söderlund, Heckschers egen doktorand. Härmed hade Stockholms högskola från 1 juli 1949 fått sin professur i ekonomisk historia.

44. Socialvetenskapliga forskningskommittén (Stockholm 1946) s. 70.

45. Tunberg (1957) s. 201–204.

46. 1945 års universitetsberedning (Stockholm 1946) s. 79.

47. Prop 1947:272, s. 125–132; Su 1948:146, s. 7–8; Rskr 1948:326, s. 7.